Przedmowa autora

Niniejszy tom nosi tytuł *Spór o inwestyturę*. Użycie tego terminu ma wskazywać, że w części opisowej centralną rolę odgrywają wydarzenia i problemy z zakresu historii Kościoła i że w związku z tym nasze spojrzenie nie ograniczyło się jedynie do Niemiec, lecz objęło także dzieje papiestwa oraz wydarzenia w Italii. Autor zdaje sobie jednak sprawę, że określenie „spór o inwestyturę" tylko w niewielkim stopniu opisuje różnorodne zmiany, jakie miały miejsce w Niemczech i Europie w omawianym tu okresie, czyli w latach 1046–1122/1125. Oprócz narracyjnego opisu wydarzeń pierwsza część książki zawiera również zarys strukturalnych przemian, które zachodziły w tym czasie. Przemiany te, mające wpływ zarówno na Kościół, jak i na władzę królewską, biskupów i książąt, ale także na strukturę społeczną, mentalność i edukację, sprawiły, że epoka sporu o inwestyturę stała się punktem zwrotnym, który wywołał wstrząsy o długotrwałym oddziaływaniu.

Obecny kształt tomu jest również wynikiem krytycznych uwag i rad redaktora prowadzącego, Ottona Gerharda Oexlego, któremu należą się podziękowania za jego ogromne zaangażowanie. Chciałbym także podziękować moim przyjaciołom, Timothy'emu Reuterowi (Monachium) i Franzowi Fuchsowi (Mannheim), którzy wspierali mnie swoimi radami i krytyką na różnych etapach pracy nad książką.

Ratyzbona, wrzesień 1992 r. Wilfried Hartmann